

БЮДЖЕТНА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ: РЕАЛЬНИЙ ВПЛИВ НА ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА РОЗПОДІЛ ВИДАТКІВ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

«Чим далі від окремого громадянина джерело влади, тим більш недосяжні йому її мотиви, тим більше сліпою стає його покора, тим більше пасивний характер приймає він сам відносно пануючої над ним більшості».

М. А. Рейснер

Нині в суспільстві на рівні громад, які в перспективі можуть бути об'єднаними, склалася думка, що децентралізація тільки ускладнює процес ведення господарства і багато громадян ставляться скептично до даної реформи. Тож метою моєї роботи стало дослідження інструменту наближення громадянина до управління фінансами його держави, а саме оцінка того, чи ефективна фінансова децентралізація в умовах сьогодення.

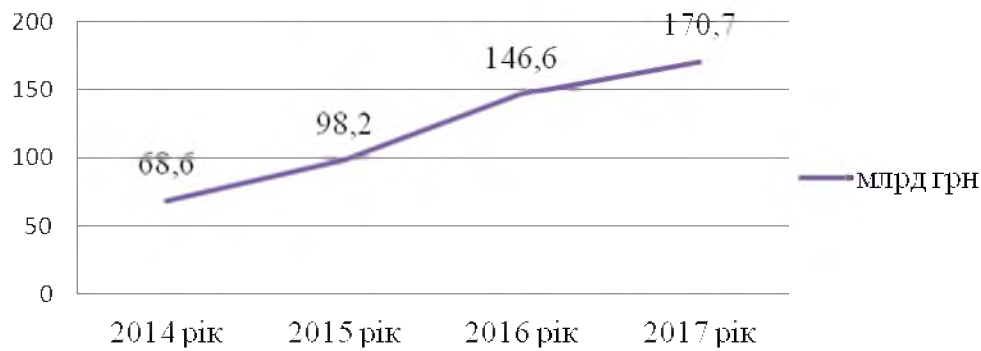
Бюджетна децентралізація – це процес передачі повноважень управління доходами та видатками з метою збільшення ефективності реалізації даних повноважень та ретельніше управління бюджетними коштами громад. Отож, розглянемо основні податкові зміни, запропоновані реформою та їх вплив на фінансове забезпечення територіальних громад (табл. 1).

Таблиця 1

Податкова база бюджетів ОТГ до децентралізації та після реформи

Фінансові ресурси	Стан до реформи	Стан після реформи
ПДФО	25%	60%
Податок на прибуток приватних підприємств	0%	10%
Акцизний податок	0%	100%
Освітня субвенція	0%	За формулою
Медична субвенція	0%	За формулою
Податок на нерухоме майно	1%	0-3%

Розглянемо, як ці зміни вплинули на зміну рівня забезпечення місцевих бюджетів власними ресурсами (рис. 1).

Рис. 1. Зростання власних ресурсів місцевих бюджетів України у 2014-2017 рр.

З рис. 1 видно, що забезпечення місцевих бюджетів України власними ресурсами до децентралізації у 2014 році становило 68,6 млрд грн, а після реформи в 2017 році зростає до 170,7 млрд грн. Отже, можна зробити висновок, що за рахунок збільшення доходів на основі розширення делегованих функцій громад відбулося зростання видатків всіх ОТГ.

Розглянемо, за якими напрямками ОТГ використовують належні фінансові ресурси на прикладі структури Балтської ОТГ (Одеська обл.) (табл. 2).

Таблиця 2

Структура видатків бюджету Балтської ОТГ, 2014-2016 рр.

Напрямок видатків	2014 р.	2015р.	2016р.	Структура, %			Структурне відхилення, в.п.		
	тис. грн.			2014 р.	2015р.	2016р.	2014-2015 рр.	2015-2016 рр.	2014-2016рр.
Освіта	3774,37	3108,25	51404,3	37,54	30,85	58,61	-6,69	27,76	21,07
Державне управління	3000,00	4678,88	5909,46	29,83	46,44	6,74	16,60	-39,70	-23,10
ЖКГ	1112,74	926,05	210,00	11,07	9,19	0,24	-1,87	-8,95	-10,83
Культура і мистецтво	1555,04	1176,50	6203,27	15,46	11,68	7,07	-3,79	-4,60	-8,39
Будівництво	588,25	-	1990,00	5,85	-	2,27	-5,85	2,27	-3,58
Охорона здоров'я	-	-	7373,00	-	-	8,41	0,00	8,41	8,41
Транспорт	13,10	110,00	1000,34	0,13	1,09	1,14	0,96	0,05	1,01
Інші видатки	1,00	40,00	13474	0,01	0,40	15,36	0,39	14,96	15,35
Соціальний захист	11,10	25,40	148,00	0,11	0,25	0,17	0,14	-0,08	0,06
Разом	10055,6	10075,6	87712,4	100,00	100,00	100,00	-	-	-

Проаналізувавши табл. 2, можемо сказати, що у 2016 році в порівнянні з періодом 2014-2015 рр. відбулися значні зміни щодо структурного розподілу видатків. Так, в 2016 році значно зростає питома вага видатків на освіту на 21,07 в.п. та на 27,76 в.п. відповідно до показників 2014-2015 рр. У загальному, видатки на освіту зросли майже в 16 разів, також в 5 разів збільшилися витрати на культуру. В 2016 році з'являється нова стаття, така як «охорона здоров'я», яка вже становить 8,41% в структурі видатків після децентралізації. Натомість, значно скоротилася питома вага видатків бюджету на житлово-комунальне господарство. Якщо в 2014-2015 рр. вони становила 11,07% та 9,19% сукупних видатків бюджету Балтської ОТГ, то в 2016 році лише 0,24%.

Отже, ми бачимо, що основними напрямками видатків в 2016 році стали освіта та охорона здоров'я. Це відбувається за рахунок передбачених субвенцій на освітні та медичні заклади. Дані зміни ефективні тим, що дають громадам самостійно вирішувати, яка сфера потребує більшої уваги та розвитку незалежно від диктату центральних органів влади, адже кожна громада індивідуальна та потреби в видатках можуть різнитися.

На наш погляд, найбільш актуальними завданнями у царині сприяння ефективному використанню фінансових ресурсів територіальних громад на сьогоднішній день є:

— зміцнення економічного потенціалу громад через спрямування бюджетних коштів на розвиток внутрішнього ринку, створення інвестиційних платформ, навчання місцевих фермерів, стимулювання кооперативного руху;

— раціоналізація видатків на соціальну сферу (перегляд пільг, поширення платних послуг, перегляд рівня мінімальної заробітної плати та прожиткового мінімуму);

— підвищення фахового рівня керівництва територіальної громади у питанні ефективного управління публічними ресурсами.

Отже, фінансова децентралізація має позитивний вплив на забезпечення громад фінансовими ресурсами та створює передумови для їх ефективного використання. А об'єднання територіальних громад є об'єктивно позитивним процесом для забезпечення їх сталого розвитку.